

Habitat II Kapsamında İstanbul'un Kazanımları

Ferhan Gezici 1987 yılında İTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden 1991 yılında, mezun oldu. İTÜ'nde yüksek lisans yaptı. Halen İTÜ'nde araştırma görevlisidir. Ferhan Gezici aynı zamanda TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu üyesidir.

Ferhan GEZİCİ

Birincisi 1976'da Kanada'nın Vancouver kentinde yapılan 'HABITAT' 'İnsan Yerleşimleri Konferansı', 20 yıl sonra 3-14 Haziran 1996'da İstanbul'da yaklaşık 25 bin kişinin katılımı ile gerçekleştirilecektir. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Hazırlık Komitesi HABITAT 2'nin tüm ülkelere kılavuz olmak üzere ilkesini;

'Dünyada toplumsal ilerleme ve ekonomik büyümenin önemli girdileri olan insan yerleşimlerinin sorunlarına ve potansiyellerine ilişkin bilinci arttırmak ve dünya liderlerini, kentlerimizi, kasabalarımızı ve köylerimizi sağlıklı, güvenli adil ve sürdürülebilir kılmak üzere yükümlülük altına sokmak' şeklinde belirlenmiştir.

Yüzyılın son ve en büyük konferansı olarak nitelenen Kent Zirvesi'nde yapılacak tüm çalışmalar, projeler ve alınacak kararlar, İstanbul'dan tüm dünyaya yayılacaktır. Böyle bir toplantının İstanbul'da gerçekleştirilmesinin, iyi değerlendirildiğinde önemli getirileri olacağı kuşkusuzdur. Her şeyden önce Olimpiyatlar gibi büyük bir organizasyon için aday olan İstanbul, HABITAT 2 Konferansı ile öylesine büyük organizasyonları gerçekleştirebilme potansiyeline sahip olduğunu gösterme fırsatını elde etmiştir.

İstanbul, Zirvenin temel konusu olan 'sürdürülebilir insan yerleşimleri kavramının tartışılmasında içerdiği çeşitlilikle bir laboratuvar işlevine sahiptir. 2700 yıllık tarihi geçmişi ile, iki büyük imparatorluğa başkentlik etmiş olan İstanbul, farklı kültürlere ait değerlere sahip olmasına rağmen, yıllarca izlenen sanayileşme politikaları paralelinde aldığı dış göç ile, mekansal olarak kont-

rolsüz bir gelişme göstermesi ve toplumsal yönden kentle bütünleşme sürecinin güçleşmesi sonucu, bugün kimliğini sorgulamaktadır.

Bu bağlamda, HABITAT Konferansının İstanbul'da yapılmasının birçok getirisi olacaktır. Öncelikle İstanbul, 185 ülkeden katılımcının yer alacağı, dünya yerleşimleri ile ilgili kararların alınacağı ve yine tüm iletişim kanalları ile dünyanın izleyeceği bir konferansa ev sahipliği yapması nedeniyle tanıtım için çok önemli bir fırsatı yakalamıştır. Bu fırsatın iyi değerlendirilebilmesi ise en az konferans ile ilgili organizasyonun programlanması kadar önemli olan İstanbul'un sorunlarına somut projelerle çözüm üretilmesine sıkı sıkıya bağlıdır. HABITAT'a yönelik yapılan araştırma ve çalışmaların İstanbul üzerinde yoğunlaştırılması ve somut proje önerilerinin geliştirilmesi, İstanbul için önemli bir kazanım olacaktır. Ancak bu çalışmaların genel söylem olmaktan öteye geçmesi şarttır. Çünkü HABITAT Konferansı'nın alışla gelmiş toplantılardan farklı olabilmesi, fazla iyimser olmamak kaydıyla, hem farklı kişi ve kurumları biraraya getirerek gerçek bir tartışma ortamının yaratılabilmesi, hem de bu toplantılar öncesinde ve sonunda çözüme yönelik, somut, önemli ölçüde finansman sorununun çözümü ile ilişkilidir. Önemli bir bölümü reklam ve tanıtıma ayrılan bütçenin, projeleri desteklemekte ne yazık ki sınırlı kaldığı görülmektedir.

Yalnızca İstanbul için değil, ama genel olarak konferansın katkıları olarak değerlendirilebileceğimiz diğer konulardan biri de konferanstan beklenen gelirdir. Ayrıca İstanbul'un turistik bir dünya şehri olarak, bu geliri artırıcı bir etki yapacağına da şüphe yoktur. Gerek yerel gerekse uluslararası

PLANLAMA
95 / 3. - 4

ölçekte karşılıklı bilgi alışverişi ve iletişim ağının kurulması da gözardı edilmemesi gereken önemli kazanımlardan biridir. Özellikle Türkiye'deki sivil toplum örgütlerinin, HABİTAT Konferansı sırasında ya da sonrasında çeşitli ortak projeler ile İstanbul'un problem noktaları için kaynak sağlama olanağı da bulunacaktır.

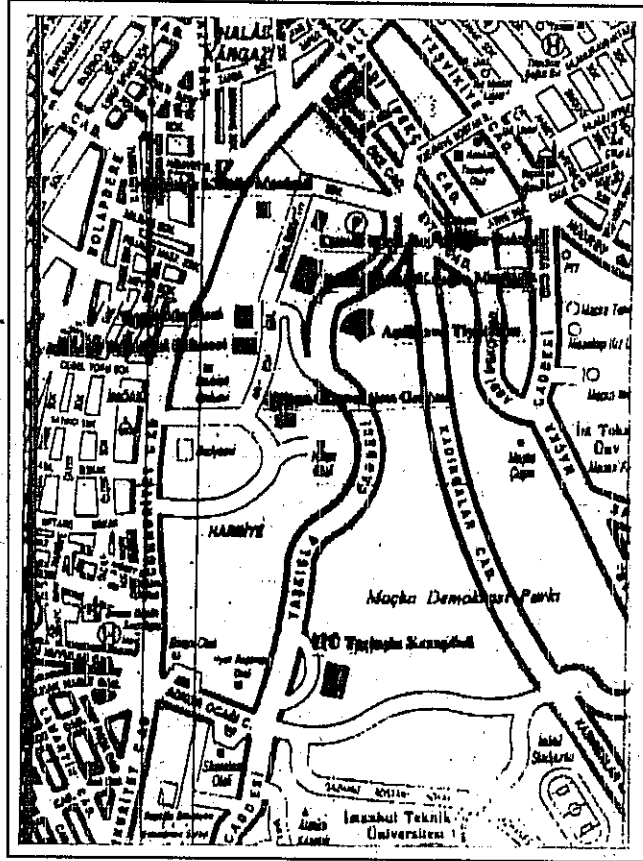
Konferansın İstanbul içindeki mekansal konumlanması da üzerinde durmamız gereken bir diğer konudur. Kent Zirvesi'nde yer alan konferans ve forumların gerçekleşeceği mekanlar, kentin kalbi diyebileceğimiz ve yine toplantı mekanları açısından en yüksek kapasiteye sahip bir bölgede yoğunlaştırılmıştır. "Konferans Vadisi" olarak nitelenen Taksim, Maçka, Harbiye üçgeninde kullanılacak toplantı mekanları ise Harbiye Kültür Merkezi, Muhsin Ertuğrul Sahnesi, Basın Merkezi, Hilton Convention Center, Açık Hava Tiyatrosu ve sivil örgüt forumlarının gerçekleştirileceği İTÜ Taşkışla Kampüsü'dür. Bölgenin normal olarak yoğun bir (iş, eğitim, kültür amaçlı) trafiğe sahip olduğu gözönüne alındığında, öncelikle birtakım önlemlerin alınması gerektiği açıktır. Bunun için toplantı tarihinden önce okulların tatil edilmesi sağlanmıştır. Böylelikle yoğun trafiğin önemli kaynaklarından biri ortadan kalkmış olacaktır.

Toplantı mekanlarının birbirine yakın seçilmiş olması yanısıra, çevrede yer alan otellerin 20-25 bin katılımcının konaklama ihtiyacını karşılayacak kapasiteye sahip olması ve de hem konaklama hem de toplantı mekanlarının kent merkezi ve ulaşım odağına yakın olması bölgenin avantajları olarak değerlendirilebilir. Atatürk Hava Limanı'ndaki yoğunluğu önlemek için yeni yapılan charter binasının HABİTAT'a gelecek konuklar için tahsis edilmesi de kent içi organizasyon açısından olumlu bir gelişmedir. Konferans sırasında en önemli hizmetlerden biri, belki de güvenlik konusu olacaktır. Bu anlamda İstanbul, gerçekten güvenli bir kent niteliği için zorlu bir sınav verecektir.

İstanbul, HABİTAT 2'nin kent içi organizasyonunun daha önemlisi, kendi gelişimi ve geleceği ile ilgili ciddi kararlar alma durumundadır. Son günlerde HABİTAT 2 Kent Zirvesi'nin özü ile örtüşen kararların alındığı bir süreci yaşıyoruz. Öncelikle 1980'den bu yana çeşitli nedenlerle uygulamaya geçirilemeyen İstanbul Metropolitan Alanı Nazım Planının 1995 yılı sonunda tamamlanmış olması daima planlı gelişimin gereğini vurgulayan bizler için olumlu bir haber olmaktadır. Ancak burada önemli olan alınan kararların uygulanabilmesidir. Bugüne kadar, artan nüfusun taleplerini günlük kararlarla karşılayan, rant artışlarını kamu

yararına kullanamayan, parçacıl planlar ile çözüm üretmeye çalışan ya da tümüyle plansız gelişmelere teslim olan yaklaşımlarla su havzaları ve orman alanlarını dahi yok sayan 'büyüme' süreci İstanbul'un geleceğini tehdit etmektedir.

İşte bu noktada İstanbul, geleceğine yönelik cesur kararların alındığı bir süreç içinde HABİTAT'a hazırlanmaktadır. İstanbul'un tüm tarihi geçmişi içinde barındıran Tarihi Yarımada'nın kentsel sit alanı ilan edilmesinin ardından, Kültür Bakanlığı İstanbul 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, İstanbul'un kuzey yönündeki orman alanları ve su havzalarını tehdit eden gelişmelere karşılık, Beykoz ve Sarıyer'deki tüm orman alanlarını, köy yerleşmelerini, Elmalı Su Havzasını ve Karadeniz kuşağını 'doğal sit alanı' ilan etti. Bugüne kadar önüne geçilemeler, bugün böyle bir karar zorunlu hale getirirken, kararın uygulayıcılar tarafından benimsenebilmesi için zaman kaybetmeden planlama sürecinin başlatılması gerekmektedir.

Bütün bu gelişmeler, HABİTAT 2 Kent Zirvesi'ne hazırlanan İstanbul için çok önemli kararlardır. Planlamanın kurumsallaştırılmaması ve ne yazık ki uygulamada plan doğrularının da sürekli değişikliğe uğraması, İstanbul'u bugüne getirmiştir. İstanbul, HABİTAT 2'de "kentlileşen dünyada sürdürülebilir insan yerleşimleri" tartışılırken, planlamanın bu kapsam içindeki önemini vurgulamada çok önemli bir rol üstlenmektedir.